

ANALIZA STANJA V SEMENARSTVU 2018

Semenarstvo v Sloveniji stagnira že nekaj desetletij. Vzrokov za tako stanje je več, med najpomembnejšimi pa je dejstvo, da je imela Slovenija zelo omejene programe žlahtnjenja, zato imamo malo novih domačih sort, katerih seme bi lahko pridelovali, obseg pridelave semena tujih sort pa je omejen in je odvisen od dostopnosti najvišjih kategorij, ki se lahko naprej razmnožujejo.

V preteklosti je Slovenija veljala za deželo s tradicionalno dobro razvitim semenarstvom, ki pa se je v zadnjih desetletjih pri marsikateri vrsti kmetijskih rastlin zelo zmanjšalo. Od leta 2004 je bilo slovensko semenarstvo v razmerah prostega trga tudi vse manj konkurenčno, kar se odraža v občutnem zmanjšanju površin, namenjenih semenski pridelavi. Pridelava uradno potrjenega semena je upadla za več kot 50%, iz 2.500 ha v letu 2000 na 1.080 ha v letu 2017 (Preglednica 1, Grafikon 1).

Po podatkih Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin se še vedno v glavnem pridelujejo semena žit, čeprav se je njihov delež v celotni semenski pridelavi zmanjšal (na okoli 70 %; pred letom 2004 je bil ta delež več kot 80%). Med žiti se je najbolj zmanjšal obseg pridelave semena koruze (za več kot 80 % glede na pridelavo pred letom 2004) in pšenice (za več kot 75 % glede na pridelavo pred letom 2004), čeprav ti dve kulturi še vedno zasedata več kot polovico vseh njivskih površin v Sloveniji. Pri koruzi domača pridelava semena ne pokriva več niti 1 % potreb, pri pšenici pa doma pridelano seme zadošča za setev na manj kot tretjini njiv, namenjenih pridelavi pšenice. Močno se je zmanjšala tudi pridelava semena trav in semenskega krompirja, kjer predstavlja trenutni obseg pridelave manj kot 30 % tistega izpred leta 2004. Pridelava semena zelenjadnic je zanemarljiva, semena sladkorne pese pa od leta 2001 v Sloveniji ne pridelujemo več.

Positivni trend v pridelavi uradno potrjenega semena pa beležimo pri ajdi, prosu in navadni ogrščici (za krmo). Na novo se v zadnjem času v večjem obsegu prideluje tudi seme soje in konoplje (Preglednica 2).

Preglednica 1: Potrjene površine semenskih posevkov (v ha) od leta 2008 do 2017 po skupinah rastlin v primerjavi s povprečnimi površinami v obdobju 2000-2004

	2000-2004	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
ŽITA (brez koruze)	2.065	1.686	1.722	1.327	1.360	1300	1148	1146	1062	938	782
KORUZA	198	56	52	1	34	38	45	23	9	21	17
KRMNE RASTLINE	205	131	193	115	111	107	6	101	44	131	80
OLNJICE	128	45	41	52	60	61	58	173	118	200	181
KROMPIR	85	42	37	40	48	42	39	29	21	30	30
ZELENJADNICE	22	6	12	6	5	4	1	3	4	9	4
SKUPAJ	2.540	1.966	2.057	1.541	1.618	1.552	1.297	1.475	1.258	1.329	1.094

Vir: KIS, UVHVVR

Preglednica 2: Potrjene površine semenskih posevkov poljščin v letih 2012 – 2017 (v ha)

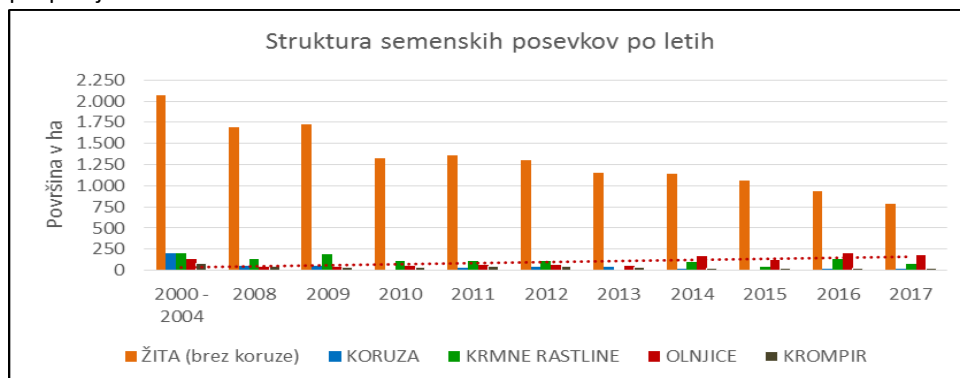
Vrsta	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Navadna pšenica	841	719	641	550	503	338
Tritikala	17	55	49	66	67	37
Pira			0	0	4	0
Rž	7	11	33	40		0
Navadni ječmen	369	329	303	242	245	220
Goli oves					5	3
Navadni oves	16	17	17	11	20	34
Navadna ajda	48	45	47	96	93	130
Navadno proso			19	22		9
Koruza	38	46	23	9	21	17
Inkarnatka	13	16	24	20	65	18
Črna detelja						3
Facelija				22	20	
Mnogocvetna ljujka	76	40	63	37	36	51
Skrižana ljujka	7	4	3	12	11	8
Navadna ogrščica	49	29	34	31	40	39
Oljna repica	11			14	31	26
Navadna soja			65	47	81	109
Konoplja		17	35	43	45	7

Vir: KIS, UVHVVR

Podatki o pridelavi uradno potrjenega semena v zadnjih letih kažejo, da se pri žitih in oljnicah ter predivnicah večinoma prideluje seme tujih sort oziroma sort, ki niso vpisane v Sortno listo Republike Slovenije (slovenska sortna lista), so pa vključene v skupni katalog sort poljščin. Nasprotno so pri krmnih rastlinah in krompirju prevladovale slovenske sorte. Pri zelenjadnicah pa so se pridelovale izključno slovenske sorte.

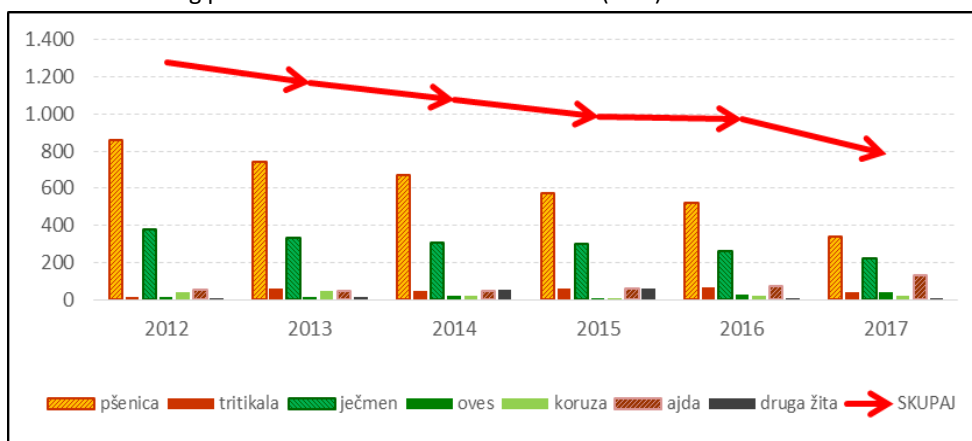
Za pridelavo semena žit je v zadnjem času značilna tudi velika razdrobljenost v sortni strukturi. V letu 2017 se je npr. pridelovalo 26 sort pšenice (v povprečju 1 sorta na 15 ha), 11 sort ječmena (v povprečju 1 sorta na 20 ha; in 4 sorte tritikale (v povprečju 1 sorta na 10 ha).

Grafikon 1: Struktura semenskih posevkov po skupinah rastlin od leta 2008 do 2017 v primerjavi s povprečjem let 2000-2004

Vir: UVHVVR

Grafikon 2: Obseg pridelave semena žit v 2012 – 2017 (v ha)

Vir: UVHVVR

Po mnenju strokovne javnosti so med razlogi za zmanjševanje lokalne pridelave semena nestabilne podnebne razmere in razdrobljenost kmetijskih površin kot tudi pomanjkanje znanja in njegovega prenosa v prakso, medsebojnega zaupanja členov v semenarski verigi od žlahtniteljev do pridelovalcev, premajhno zavedanja o pomenu kakovostnega in zdravega certificiranega semena, pa tudi problematika odkupnih cen in zaslужka pridelovalcev. V takih razmerah na kmetijskih gospodarstvih spet beležimo vse večjo uporabo lastnega pridelka, ki se uporablja za setev, s čimer pridelovalci skušajo zniževati stroške kmetijske pridelave. To pa na drugi strani povzroča slabo konkurenčnost slovenskega semenarstva ter s tem majhen izbor lokalnih sort na trgu, lahko pa tudi manjše pridelke ter slabšo kakovost in zdravstveno stanje le-teh.